

מתכונת בתנ"ך

2 יחידות לימוד (70%)

הוראות לנבחנים

א. משך הבחינה: שעתיים וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה ארבעה פרקים.

פרק ראשון	-	(20X2)	-	40 נקודות
פרק שני	-	(20X1)	-	20 נקודות
פרק שלישי	-	(14X2)	-	28 נקודות
<u>פרק רביעי</u>	-	<u>(12X1)</u>	-	<u>12 נקודות</u>
סה"כ	-			100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: תנ"ך שלם בלי פירושים, בלי תוספות ובלי תרגום. מותר להשתמש בתנ"ך שיש בו מפות.

ד. הוראות מיוחדות: 1. אל תעתיקו את השאלה. כתבו את מספרה בלבד.
2. התרכזו בנושא שימו לב לכתב, לכתיב ולפיסוק בתשובתיכם.

הערה: בקטעים מן התנ"ך השם המפורש בא בצורת ה'.

ההנחיות בשאלון מנוסחות בלשון זכר רבים ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה !

ה ש א ל ו ת

פרק ראשון - ספר בראשית: סיפורי אבות וסיפורי יוסף - 40 נקודות

ענו על שתיים מהשאלות 1-3 (לכל שאלה -20 נקודות)

בכל אחת מהשאלות שבחרת ענו על כל הסעיפים. סעיף א (6 נקודות) וסעיפים ב-ג (7 נקודות לסעיף).

1. בראשית י"ח.

קראו פסוקים א'-ח'.

- א. בפסוקים אלו ניתן להתרשם ממידת "הכנסת האורחים" של אברהם אבינו. ציינו שני אמצעים רטוריים (סגנוניים/ ספרותיים/ אומנותיים) והסבירו כיצד העורך המקראי מדגיש באמצעותם את חריצותו של אברהם בהכנסת אורחיו. (6 נקודות)
- ב. מקריאת פסוק א' וקריאת פסוק ב' מתעורר קושי.
- 1) הציגו את הקושי שמתעורר מקריאת פסוקים א'-ב'. (3 נקודות)
 - 2) הציגו פתרון לקושי לפי הגישה הביקורתית ולפי הגישה המסורתית לחקר המקרא. (4 נקודות)
- ג. בין הצעת אברהם בפסוקים ד'-ה' לבין הביצוע שלו בפועל, בפסוקים ו'-ח' קיים פער.
- 1) הסבירו מהו הפער? (3 נקודות)
 - 2) הסבירו מהי הסיבה לפער זה? (4 נקודות)

בראשית כ"ב.

א. קראו פסוקים א'-ג'.

- בין הניסיון העשירי (ניסיון ה"עקדה") לבין הניסיון הראשון ("לך לך" בבראשית פרק י"ב, פסוקים א'-ג') ניתן למצוא נקודות דמיון.
- 1) ציינו שתי נקודות דמיון (2 נקודות).
 - 2) הסבירו כיצד ההבדל בין דברי ה' לאברהם בפרק י"ב (פסוקים א'-ג') לבין דברי ה' לאברהם בפרק כ"ב (פסוקים א'-ג') יכול להעיד על התקדמות בדרגתו הרוחנית של אברהם (שאברהם צדיק יותר מאשר בתחילת דרכו) (4 נקודות).

ב. קראו פסוקים ב'-ה'. ואת דברי רש"י על פסוק ה': "וְנִתְּנָא שְׂנִיָּבוֹ שְׂנִיָּהֶם".

- 1) הסבירו מהו הקושי בפסוק ה' עימו רש"י מתמודד? ומהו הפתרון של רש"י לקושי שהצגתם? (4 נקודות)
- 2) הציעו פתרון נוסף לקושי. (3 נקודות)

ג. קראו פסוקים ו'-ח'.

- המוטיב (הביטוי): "וילכו שניהם יחדיו" חוזר פעם אחת בפסוק ו' ופעם נוספת בפסוק ח'.
- 1) הסבירו מהי מטרת החזרה על מוטיב זה בפסוק ח' (3 נקודות)
 - 2) יש הטוענים כי בפסוק י"ט אברהם חזר לביתו עם נעריו ללא יצחק, ויש הטוענים כי אברהם שב לביתו יחד עם יצחק ונעריו. בססו את שתי הטענות. (הערה- כדי לבסס את אחת משתי הטענות שלפניכם, היעזרו במילים: "ויקם וילך" שבפסוק ג' או במילים: "אז ישיר משה ובני ישראל" בשמות פרק ט"ז פסוק א'. (4 נקודות).

3. בראשית מ'.

- א. בתקופת המקרא התייחסו לחלומות של אנשים כמקור מידע חידתי חיצוני לאדם, מידע החוזה ומנבא את העתיד.
- 1) הציגו שתי ראיות מן הכתוב לביסוס טענה זו. (4 נקודות)
 - 2) הסבירו כיצד בימינו מסבירים את הקשר בין חלומות להתגשמותם בעתיד? (2 נקודות)

ב. לפי פסוק ח' יוסף אמר לסריסי המלך: "הֲלוֹא לְאֱלֹהִים פְּתֻרִים סִפְרוּ-נָא לִי".

- 1) הסבירו את הסתירה בדברי יוסף. (4 נקודות)
- 2) הסבירו מהו הפתרון לסתירה שהצגתם. (3 נקודות)

ג. קראו פסוק ט"ו.

- בפסוק זה יוסף נמנע מלהשחיר את פניהם של אנשים, שהיו במעגלים הקרובים אליו.
- 1) ציינו והסבירו מי הם אותם האנשים שיוסף נמנע מלהשחיר את פניהם? (4 נקודות)
 - 2) כיצד התנהגות זו מהווה תיקון למסופר על יוסף בפרק ל"ז פסוק ב'. (3 נקודות)

פרק שני – ספר שמות: התהוות האומה

ענו על אחת מן השאלות 4-5 (לכל שאלה 20 נקודות).

בכל שאלה שבחרתם, ענו על כל הסעיפים (לסעיף א – 6 נקודות, לסעיפים ב-ג 7 נקודות לסעיף).

4. שמות ל"ג.

א. קראו פסוקים א'-ו'.

בעקבות חטא העגל נוצר ריחוק בין ה' לבין עם ישראל.

1) הסבירו כיצד בא לידי ביטוי הריחוק בין ה' לעמו? ואת הנימוק של ה' לריחוק זה? (4 נקודות)

2) הציגו את שני השלבים בתגובות של העם, לבשורה על הריחוק של ה' מהעם. (2 נקודות)

ב. בפסוקים ד'-ה' מוזכרת אחת מתכונות האופי של עם ישראל.

1) מה מטרת החזרה על אזכרת תכונה זו? (4 נקודות)

2) האם תכונת אופי זו היא בהכרח שלילית? הסבירו תשובתכם. (3 נקודות)

ג. בין פסוק י"א לבין פסוק כ"ג קיימת לכאורה סתירה.

1) הציגו והסבירו את הסתירה בין הפסוקים. (3 נקודות)

2) הסבירו כיצד ניתן ליישב את הסתירה שבין הפסוקים? (4 נקודות)

5. שמות ל"ד.

א. קראו פסוקים א'-ה'.

יש הטוענים כי בפסוקים אלו יש ניסיון לשחזר את מעמד הר סיני, אשר תואר בפרקים י"ט-כ'.

הסבירו מה מטרת הדמיון, וכן בססו טענה זו על שתי נקודות דמיון בין תיאור מעמד הר סיני לבין

תיאור אוהל מועד. (6 נקודות)

ב. קראו פסוק א' ופסוק כ"ח.

1) הציגו את הסתירה בין הפסוקים. (3 נקודות)

2) הציגו את הפתרון לסתירה, לפי הגישה הביקורתית ולפי הגישה המסורתית (4 נקודות).

ג. קראו פסוקים כ"ט-ל'.

מדוע לדעתכם, פניו של משה קרנו, בירידה עם הלוחות השניים שפיסל, ולא קרנו כאשר ירד בפעם

הראשונה עם הלוחות שפיסל ה'? בתשובתכם התייחסו לפסוקים ט'-י', וכן לפרק ל"ב פסוק י"ט.

(שימו לב יש להציג שתי טענות ולכל אחת מהן להביא ראיה מהכתוב) (7 נקודות)

פרק שלישי — נושאי הבחירה (28 נקודות)

ענו על שתיים מן השאלות 6-10 (לכל שאלה — 14 נקודות).

בכל שאלה ענו על סעיף א חובה (6 נקודות) ועל אחד מן הסעיפים ב-ג (8 נקודות לסעיף שבחרתם).

6. שיבת ציון.

קראו יחזקאל פרק ל"ז, פסוקים א'-י"ד (חזון העצמות היבשות).

ענו על סעיף א – חובה

א. ה' מצווה על יחזקאל להתמודד עם טענה הרווחת בפי העם.

הציגו את טענת העם, והסבירו כיצד יחזקאל מתמודד עם טענה זו? (6 נקודות)

ענו על אחד מסעיפים ב-ג

ב. "זה שאתה נושם זה לא אומר שאתה חי".

הסבירו כיצד נוב זה בא לידי ביטוי בחזון העצמות של יחזקאל? (8 נקודות)

ג. לפניכם קטע משירו של עמיר בניון "חזון יחזקאל":

"ותבוא בהם הרוח יעמדו על רגליהם

חיל גדול מאוד מאוד מקברותיהם

העצמות האלה כל בית ישראל

ואז תוכל לראות את הפנים כולן

את מי שלא ראית מאז ומעולם

את אברהם ואת שרה, חוה ואדם

את כל מי שהתגעגע אליו כל כך".

הסבירו האם מילות השיר תואמות את ה"פשט" (הכוונה הפשוטה של המילים) של הפרק או את ה"דרש"

(את מדרשי חז"ל שהעניקו משמעות נוספת למילים). (8 נקודות)

7. נביא ונבואה

קראו ירמיה כ"ח פסוקים א'-יא'.

ענו על סעיף א – חובה

א. בין ירמיה לחנניה קיימת מחלוקת, בנוגע לעתיד ממלכת יהודה.

(1) הציגו משנ פסוקים שונים את שתי ההבטחות של חנניה. (2 נקודות)

(2) הציגו את הדעות של שני הצדדים במחלוקת. (4 נקודות)

ענו על אחד מסעיפים ב-ג

ב. **התוכן והצורה** של דברי חנניה מעוררים אמון.

הציגו כיצד התוכן והצורה בפסוקים אלו מחזקים את אמון העם בדברי חנניה. (8 נקודות)

ג. בנבואתו משתמש חנניה בחפץ כלשהו, כדי להעביר את המסר שלו לעם.

1) מהו החפץ באמצעותו חנניה מנסה להעביר את המסר שלו לעם? הסבירו למה משמש חפץ זה בעבודת החקלאי? (4 נקודות)

2) כיצד חפץ זה מסייע לחנניה בהעברת נבואת השקר לעם? (4 נקודות).

8. חוק וחברה

קראו דברים י"ז פסוקים ח-י"ב.

ענו על סעיף א – חובה

א. בפסוקים ח-ט' מתואר מצב בו בעל דין צריך לצאת מעירו ולנדוד למקום אחר, אל "המקום הנבחר", ושם לקבל מענה משפטי.

1) הסבירו באיזה מקרה יש ללכת אל המקום הנבחר? הסבירו דוגמה אחת לפחות (4 נקודות).

2) ציינו את שמה של העיר שהפכה ל"מקום הנבחר". (2 נקודות)

ענו על אחד מסעיפים ב-ג

ב. קראו פסוק ט'.

1) הסבירו איזה קושי מתעורר מקריאת פסוק ט'? (4 נקודות).

2) לפי חז"ל: "יפתח בדורו כשמואל בדורו כמשה בדורו".

הסבירו את הפתרון של חז"ל לקושי שהצגתם. (4 נקודות)

ג. בפסוק י"ב יש התנגשות בין זכויות הפרט לבין עקרונות המשטר.

1) ציינו זכות פרט ועיקרון שמתנגשים, ואיזה מהם גובר לפי פסוק י"ב? (6 נקודות)

2) הציעו דרך חילופית להגשים את המטרה שבפסוק י"ג.

9. מזמורי תהילים

קראו מזמור ק"ד.

ענו על סעיף א – חובה

א. במזמור ק"ד המשורר מתפעל מהרמוניה בין החלקים השונים בבריאה.

1) הציגו שתי דוגמאות להרמוניה, שמתאר המשורר בין מרכיבים שונים בבריאה. (4 נקודות)

2) מי עלול לפגוע בהרמוניה זו, לפי פסוק ל"ה? וכיצד? (2 נקודות)

ענו על אחד מסעיפים ב-ג

ב. האם מזמור ק"ד בתהילים תואם לתיאור מבנה הבריאה בסיפור הבריאה הראשון בבראשית א' או בסיפור הבריאה השני בבראשית ב' (פסוקים ד'-כה')? נמקו בחירתכם. (8 נקודות)

- ג. במזמור ק"ד ניתן לראות התמודדות של המשורר עם מיתוסים קדומים.
- (1) הציגו דוגמה להתמודדות של המשורר עם אחד מהמיתוסים של בריאת העולם שהיה קיים במזרח הקדום? (4 נקודות)
- (2) האם תפיסת המשורר בתהילים ק"ד תואמת את תפיסת מחבר בראשית א'? נמקו תשובתכם. (4 נקודות)

10. חוכמה: הרהורים על החיים

קראו קהלת ב'.

ענו על סעיף א – חובה

א. קראו גם קהלת א' פסוק א'.

- (1) ציינו לאיזו דמות במסורת היהודית מיוחס חיבור ספר קהלת? (2 נקודות).
- (2) מהי התרומה של ייחוס הכתיבה לדמות שצינתם, לטענות החריפות שמעלה הדמות בפרק ב'? (4 נקודות)

ענו על אחד מסעיפים ב-ג

ב. לפי פסוקים י"ג-י"ד לחוכמה יש יתרון, אולם לפי פסוקים אחרים בפרק גם לחוכמה יש חסרונות.

- (1) הציגו את היתרון של החוכמה ושניים מחסרונותיה. (6 נקודות)
- (2) מהו האיזון הראוי בין סכלות לחוכמה לפי קהלת א' פסוק י"ח? (2 נקודות)

ג. "עשיתי לי... בניתי לי..."

- (1) הסבירו כיצד המילה המנחה "לי" בפסוקים ד'-ח' יכולה לרמוז לפתרון לבעיית ה"אושר" בחיים? (4 נקודות)
- (2) לפי בראשית ב' פסוק כ"ד- מהי הדרך אל האושר למי שחי כמו מלך בגן עדן? (4 נקודות)

פרק רביעי – קטע להבנה וניתוח / קטע שלא נלמד (12 נקודות)

(השאלות בפרק זה נלקחו מתוך אתר: 'מקראנט').

ענו על סעיף א חובה (7 נקודות) ועל אחד מן הסעיפים ב-ד (5 נקודות לסעיף).

11. קראו מלכים א', פרק י"ד, פסוקים א'-טו'.

א בעת ההיא, חלה אביה בן-נרבעם. ב ויאמר נרבעם לאשתו, קומי נא והשתניתי, ולא ידעו, כי-אתי (את) אשת נרבעם; והלכת שלי, הנה-שם אחיה הנביא--הוא-דבר עלי למלך, על-העם הזה. ג ולקחת בידך עשרה לחם ונגדים, ובקבוק דבש--ובאת אלי; הוא יגיד לך, מה-יהיה לנער. ד ותעש כן, אשת נרבעם, ותקם ותלך שלי, ותבא בית אחיה; ואחיהו לא-נכלל לראות, כי קמו עיניו משיבו. { פ }

ה וה' אמר אל-אחיהו, הנה אשת נרבעם באה לדרש דבר מעמך אל-בנה כי-חלה הוא--כזה וכזה, תדבר אליה; ויהי כבאה, והיא מתנברה (מתחזה). ו ויהי כשמע אחיהו את-קול רגליה, באה בפתח, ויאמר, באי אשת נרבעם; למה זה, את מתנברה, ואנכי, שלוח אליו קשה. ז לכי אמרי לנרבעם, כה-אמר ה' אלהי ישראל, יעו אשר הרמתיך, מתוך העם; ואתנך נגיד, על עמי ישראל. ח ואקרא את-הממלכה מבית דוד, ואתנך לך; ולא-היית פעבדי דוד, אשר שמר מצותי ואשר-הלך אחרי בכל-לבו, לעשות, רק הישר בעיני. ט ותדע לעשות, מפל אשר-היו לפניך; ותלך ותעשה-לך אלהים אחרים ומסכות, להכעיסני, ואתי השלכת, אחרי גוד. י לכן, הנני מביא רעה אל-בית נרבעם, והכרתי לנרבעם משתין בקיר (כינוי גנאי לגברים), עצור (עציר) ועזוב (נטוש) בישראל; ובערתי אחרי בית-נרבעם, כאשר יבער הגלגל עד-תמו. יא המות לנרבעם בעיר, יאכלו הכלבים, והמות בשדה, יאכלו עוף השמים; כי ה', דבר. יב ואת קומי, לכי לביתך; בבאה רגליך העירה, ומת היגד. יג וספדו-לו כל-ישראל, וקברו אתו--כי-זה לבדו, יבא לנרבעם אל-קבר: יעו נמצא-בו דבר טוב, אל-ה' אלהי ישראל--בבית נרבעם. יד והקים ה' לו מלך על-ישראל, אשר יכרית את-בית נרבעם זה היום; ומה, גם-עתה. טו והכה ה' את-ישראל, כאשר ינוד הקנה במים, ונתש את-ישראל מעל האדמה הטובה הזאת אשר נתן לאבותיהם, וזרם מעבר לנהר: יעו, אשר עשו את-אשריהם--מכעיסים, את-ה'.

ענו על שני סעיפים:

סעיף א (חובה) ועוד סעיף מסעיפים ב-ד

א. בפסוקים י"ט-טו' בקטע שלפניכם אחיה הנביא מנבא על הפורענות שתפקוד את בית ירבעם ואת ממלכתו.

1. מהי הפורענות? ציינו שלושה עניינים שונים בפורענות זו. (4 נקודות)
2. לפי פסוק ט"ז איזה מעשה של ירבעם הוביל לפורענות זו? בססו את תשובתכם על הכתוב. (3 נקודות)

ענו על אחד מסעיפים ב-ד

ב. קראו פסוקים א'-ו'.

בקטע נזכרים שני הגורמים, העלולים להקשות על אחיה הנביא לזהות את אשת ירבעם.

1. מה הם שני הגורמים האלה? (4 נקודות)
2. הביאו מן הקטע ראיה לכך, שעל אף שני הגורמים האלה אחיה מזהה את אשת ירבעם. (2 נקודות)

ג. על-פי פסוקים ב'-ג', אחיה הנביא הוא סמכות מקובלת על ירבעם.

הביאו שתי הוכחות לכך מפסוקים אלה.

ד. אילו תפיסות גמול באות לידי ביטוי בפסוקים י"ג-י? נמקו תשובתכם על-פי הכתוב.

בהצלחה!